

nравnosti, blagih čuvstev in uma. Razvitje nравnosti in blagih čuvstev je terjatev absolutna, zakaj brez njih si niti misliti ne moremo ne dobre žene, ne dobre matere, ne dobre gospodinje. Razvitje uma je pa terjatev relativna. Kakor na roki mezinca ni pavec, in kazavec ni mezinca, tako so tudi položaji ženske v človeškem občestvu razni; enim je treba znati več, druge pa lahko dobro opravljajo svoj poklic, dasiravno manj znajo. Al pri tem vendar tudi ne smemo pozabiti, da pojm o nравnosti in čuvstvo blage nežnosti se tem lože in tem bolje vsestransko razvija in krepeča in s tem boljše tudi dela, tako rekoč, nerazločen čuvaj in varuh vsega poštenega v mislih in dejanjih, čem širji je krog umstvenega razvitja. Da je gospodinja lahko dobra gospodinja, dasiravno ne zna sferične matematike in vseh nadrobnosti analitične kemije, to je sicer res, al vendar nikdo ne more trditi, da znati matematiko, fiziko in kemijo, je dobri gospodinji škodljivo; nikdo ne more celó reči, da tako znanje jej ni koristno; nikdo tudi ne more točno opredeliti, koliko matematike in kemije je treba dobri gospodinji znati, — kolikor več zna, toliko več koristi ima od svojega znanja. More kdo trditi, da nekolikošno znanje kemije, higijene in medicine je škodljivo dobri ženi in materi? Nikomur ne prihaja na misel trditi, da dobra soproga in dobra mati mora biti skušena vračica (doktorica), al koliko je boleznih in slučajev, kjer je treba nagle pomoči, a vrač (zdravnik) je morda daleč in apoteka morda še dalje. In če sta prav vrač in pa apoteka pri rokah, ne bo li dobra žena in mati bolnemu možu in otroku tem lože stregla, ako ne bo samo pomnila, kako in kaj je vrač velel, ampak tudi razumela, zakaj je vrač tako veleval, ne pa drugače! — Če je mož učitelj zgodovine, ali astronom, ali advokat, ali trgovec, ali komponist, ali pesnik, se ne bo li čutil v zakonu bolj srečnega, če bo žena razumela, kaj je zgodovina, pravo, harmonija, melodija, kakor pa, če bo žena nasproti mislila, da poezija je neumnost, profesura in advokatura pa rokodelstvo, ki je dobro zato, ker daje soprogu novcev, za katere si ona pomade in dišave kupuje? Kratko, če je znanje moškemu prijetno in koristno, ne vidimo, zakaj bi bilo znanje ženski nepotrebno in škodljivo.

Razen nihilistov in realistov imamo vsi v vseh deželah enake misli o plodotvornem vplivu znanja stare literature na človeško občestvo. Moške gimnazije brez starih jezikov si niti misliti ne moremo. Omikan sicer človek, ki starih jezikov ne zna, je nekako samo pol človeka; klasična omika dela človeka celega! Matematik, ki starih jezikov ne zna, ne vé, zakaj se imenuje matematik, dasiravno matematiko lahko tako dobro zna, kakor njegov v klasicizmu omikani tovariš. A jezikoslovca si niti misliti ne moremo, ki ne zna starih jezikov. Si moremo li misliti pesnika, to je, nравnega pesnika, pesnika učenega, koristnega in prijetnega, ki ne zna umotvorov stare Grecije in Rima? Si moremo li misliti filozofa, ki ne umé Platona in Aristotela? Če je pa to tako gledé moškega, kako bi to moglo drugače biti gledé ženske? S kako radostjo pripovedujemo drug drugemu, ako se nam je objavila na polji slovstva pisateljica! Kaj tacega si vsak narod šteje v posebno čast? Vsem nam se zdi, da iz spisov pisateljice veje nek poseben blagotvoren duh. Trud pisateljice silneje vpliva na čitatelja, kakor enak trud pisatelja. Od kod se pa jemljejo dobre pisateljice? Nikdo ne trdi, da ni resnična prislovica: „poeta nascitur, orator fit“. Ali vendar tudi nikdo ne more reči, da je Sokrat pusto čenčal, ko je učil, da znanje v človeški duši spi, in da ni zadosti lastne moči, razbuditi ga, ampak da vnanje sile morajo pomagati razbuditi ga. Komur priroda ni dala dovolj uma in spomina, ne bo

postal Demosten in Ciceron, naj se uri do smrti z govorstvom; prav tako tudi, komur je priroda dala pevsko žilo in pisateljsko sposobnost, ne bo postal Pindar, Sapfo ali Horacij, če ne bo prejel zadostne odgoje in omike; njegova prirodna pevska žila bo ostala neobdelan biser, neoglajen demant. Če hočemo imeti dobre pisateljice, moramo osnovati dobre ženske šole. *glejta, in moja niga, zvečerje.*

(Dalje prihodnjič.)

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

Na dan sv. Stefana (20. sept.), ko je v Zagrebu velik sejm, kjer se pečejo cela jagnjeta in mali prešički, kjer se pleše národno kolo, okolo na gosle igrajočih muzikašev, ko se popoldne vse veseli in zabava, zapustil sem Zagreb. Na železnici poslovil sem se še od mnogih svojih zemljakov in prijateljev, želeč jim, da jih vrnivši se zopet vse zdrave najdem, česar obično prijatelj prijatelju želi. Do Siska vozil sem se s svojim starim prijateljem, nekdanjim vrednikom „Soče“, kateri je po trgovskih opravkih uže poprej nekoliko dni popotoval po Hrvatskem. Vesela o prijateljskih razgovorih bila sva še nekoliko časa zvečer v Sisku skupaj, dokler se nisva podala k počitku. Zjutraj ob 5. uri čuje se uže žvižganje parobroda „Hermine“, ki je klical skupaj one, ki se hočejo odpeljati dalje po Savi. Kmalu bil sem s svojim prijateljem, kateri me je do zadnjega časa spremljeval, na parobrodu. Točno ob 6. uri parobrod zadnjikrat zažvižga, prijatelju podam še enkrat roko — in hajd dalje proti Bosni.

Krasno je bilo jutro, milo je bilo videti takrat mirno Savo, in na desni in levi obali množino delavcev kateri so popravljali obali njene. Na parobrodu bilo nas je samo 6 popotnikov; hitro smo drug drugemu spoznali. Ravno okolo 7. ure, po zajtrku na parobrodu, pokazal se je nam prvi prizor popotovanja po vodi. Kapetan parobroda opozori nas na moško mrtvo truplo, katero je plavalo za pol streljaja daleko od parobroda; mrtvac obrnen bil je z glavo v vodo, in po obleki soditi bil je Hrvat. Radoveden vprašam kapetana, kako je to, da je mrtvo truplo obrneno z glavo v vodo? Na to mi kapetan odgovori, da je on vedno to opazil, da je mrtvo moško truplo vselej obrneno z glavo v vodo, kedar ga nosi voda, dočim je žensko truplo navadno obrneno ravno narobe. I kdo bi si bil mislil, da se bomo v tej izjavi kapetana še isti dan mogli osvoboditi. Ni preteklo 2 uri, in uže smo zopet opazili mrtvo žensko truplo belo oblečeno, z lepimi črnimi lasmi. Kako je nastala ta dvojna nesreča, nismo nič pozvedeli.

Tako smo se vozili od Siska počenši v raznih razgovorih do Jesenovca, kamor smo ob 11. uri prispeli. Tu se Una steka v Savo, in to je meja med Avstro in Bosno.

Na levi obali Save leži mali trg Jesenovac, na desni obali se razteguje ravnina po turškem Hrvatskem. Na bosanski strani opazi se edina bivša turška stražnica, raztrgana in razmetana, kakor so v obče take stražnice bile pod turško vlado. Na velikem hrastu vihrá zdaj črna rumena zastava kot znamenje, da tam vlada zdaj Avstrija, a ne več Turčija.

Od Jesenovca do Stare Gradiške ne opazi se drugega nič nego veliko polje, katero je večidel obsejano s koruzo (turšico). Na avstrijski strani vidijo se pogostoma posamezne hiše in tudi cele vasi, na bosanski strani od Jesenovca do Gradiške (Berbira) pa tega videti ni. Na obalih Save napravljene so hiše na pilotih tako, da pri tleh ni za ljudi stanovanja, ampak le v prvem nadstropji, in to zarad povodnje, katera večkrat iz Save nastopi.

Ob 3 $\frac{1}{2}$ uri došli smo do Gradiške. Tukaj še le opazi se prvič znatna razlika med avstrijskim in bosanskim narodom. Na levi strani Save leži Gradiška, na desni pa bosanski Berbir (turška Gradiška). Avstrijska Gradiška je prijazen trg in jako živahen. V Berbiru vse je drugo. Trdnjava razrušena, ulice po turškem običaji so vmazane, narod pa s prekrizanimi nogami melanholično sedi pred hišami ili na obalih Save in zamišljeno gleda na avstrijsko stran. Tu se nika-kega socijonalnega ali trgovskega življenja ne vidi; ves narod obavlja trgovino sedé; a vsa druga je živahnost na drugi strani.

To je prvi vtis, ki ga naredí neizmerna razlika med avstrijsko in bosansko zemljo na ptujca, kateri v onih krajih ni še bil. (Dal. prih.)

Politične stvari.

Potrebščine evropskih držav 1879. leta

v primeri z letom 1865.

V časniku „Polit. Frag.“ smo te dni brali sestavo državnih stroškov evropskih držav od leta 1865. in pa leta 1879. Temu pregledu, ki kaže, koliko je vsaka država v imenovanih letih denarja potrosila, pa je dodan tudi pregled, koliko je vsaka država dolgov imela leta 1879. tudi v primeri z letom 1865.

Ker utegne naše bralce zanimati ta pregled, podamo ga jim v sledečih vrsticah z dostavkom, da številke pomenijo milijone goldinarjev.

1 Po tej sestavi je imela stroškov:

	1865. leta:	1879. leta:
Nemčija	318 $\frac{1}{2}$	660 $\frac{1}{2}$
Avstro-Ogerska	520 $\frac{1}{2}$	602 $\frac{1}{2}$
Francija	945	1192
Angleška	675	855
Rusija	516 $\frac{1}{2}$	1075
Italija	363	565
Španija	262 $\frac{1}{2}$	301
Nizozemska	79	102
Belgija	68	108 $\frac{1}{2}$
Danska	15	23
Švedija	21	45
Norvegija	11	28
Portugalska	45	70
Grška	10 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$
Turčija	124	130
Švica	75	17

V drugi vrsti vidimo dolgove tudi v milijonih goldinarjev našete v primeri lanskega leta z l. 1865. Imela je dolgov:

	1865. leta:	1879. leta:
Nemčija	1252 $\frac{1}{2}$	2201 $\frac{1}{2}$
Avstro-Ogerska	3095	4212 $\frac{1}{2}$
Francija	5560	8250
Angleška	8085	7787 $\frac{1}{2}$
Rusija	2030	6000
Italija	1830	4085
Španija	2100	5250
Nizozemska	1870	1320
Belgija	250	622
Danska	95	102 $\frac{1}{2}$
Švedija	45	120
Norvegija	19	52 $\frac{1}{2}$
Portugalska	400	825
Grška	72 $\frac{1}{2}$	200
Turčija	480	2500
Švica	15	14

Iz gori navedenega pregleda državnih stroškov je razvidno, da so se stroški najbolj pomnožili v Nemčiji in Rusiji, in da vzrok te pomnožitve je posebno vojaščina bila.

Kar se tiče dolgov, so se le na Angleškem in Nizozemskem zmanjšali, v vseh vojnih državah, kakor na Francoskem, Nemškem, Ruskem, Avstro-Ogerskem in na Laškem so se zelo povikšali.

Te suhe številke pač dajejo mnogo povoda k vprašanju: ali more vse to tako naprej iti kakor dozdej in kako dolgo?

Mnogovrstne novice.

* *Stenografija* se je lansko leto predavala v 365 šolah in razširjevalo jo je 334 stenografičnih društev. Izučilo se je je po vsem svetu 21.677, in sicer v Nemčiji 10.871, v Avstriji 9150, po drugih deželah pa 1665 stenografov. Tudi v ženskih krogih se ta umetnost hitro razširja. V nekem draždanskem stenografičnem almanahu je imenovanih 1315 gospic in gospej, ki uže prav dobro stenografijo. — To je pač živ dokaz, da se korist te umetnosti čedalje bolj pripoznava.

Naši dopisi.

Z Dunaja 1. sveč. — Vsaki dan od božičnih praznikov sem obetal nam je važnih novic — vsaj večje jasnosti političnega položaja našega — pa vse pričakovanje ostalo je do danes nespolnjeno. Posebno pretekli teden bil je zelo bogat o kombinacijah novih ministrov. Iz začetka nadaljevala se je govorica o kandidatih za naučno ministerstvo, in imenovali so se posebno Kriegsau, Gödel, Dunajevski in Čerkawski. Potem se je reklo, da Stremayer ne bode nikdar trpel tako odločnih avtonomistov poleg sebe, da temveč rajši sam odstopi, pa seboj potegne Horsta in Korba. Ker se je Chertek uže tudi štel odpravljenega — stoječ tako in tako zmirom na Stremayerjevi strani — imenovali so se uže vsem tem nasledniki, deloma iz birokratičnih, deloma in poglavitno pa iz odličnih krogov desnice. Uže je bil ves zrak poln desniških ministrov, — vsi dunajski časniki so uže na drobno dokazali, da bi se gotovo drugi dan svet podrl, ako bi se tako ministerstvo vmestilo — in res bilo je tako. Svet sicer še stoji — pa ministerske kombinacije so se zopet razbile, — in kakor je podoba, se utegne to še nekolikokrat zgoditi. Konec kombinacij pa je bil ta, da se desnici hoče dovoliti njen denarni minister, to je, zborščicama in drugim ministrom tlačan. Na kratko rečeno: današnji konglomerat nasprotnih si ministrov hoče še dalje desnici pustiti privilegij: za ministerstvo glasovati, — levici pa hudo kazni, da ministerstvo po njeni volji dalje vlada. — Kakor se nam naznanja, desnica ta svoj privilegij do jedra pozna in je pripravljena, vsako ugodno priliko porabiti, da si ono hudo kazni zasluži, katera levičarje zdaj tako tare.

V Gorici 1. febr. — Tisti odbor, ki se je pod predsedništvom deželnega glavarja uni dan ustanovil, da bo nabiral pomočke za reveže naše dežele, spraval je že brž drugi dan 3000 gold. skup. — Naš slavni veteran v javnem življenju — apelacijski svetovavec v pokoju gosp. Anton Gorjup, izprosil si je kot deželni odbornik odpust za nedoločen čas zato, ker je bolehen. Namestoval ga bo v deželnem odboru in v dež. šolskem svetu g. dr. Tonkli. — V podporo mestnim ubogim je bil 29. dne u. m. zvečer velik koncert v gledišči; udeležilo se ga je vse,

Koliko je ležeče na osebah, ki to postavo izvršujejo, naj dokažem po zgledu neke druge postave, a to le v ta namen, da utrdim svoj izrek, da iz postave je postalo nekaj ravno nasprotnega, nego je postave namen.

Dobro znan je slavni zbornici glasoviti čl. 19. državnih osnovnih postav. Načelo temu §. je gotovo lepo. Al kako se je izvrševal ta paragraf? Sprva sploh se ni nihče brigal za-nj, pozneje pa se je izvrševal tako, da so bili Slovani ob steno pritiskani, kar je Vam, sl. gospôda, vsem znano. To se je godilo z onim lepim §. 19., ki povdarja ravnopravnost vseh Slovanov v Avstriji.

Al tega ne bom dalje izpeljeval, le omeniti hočem še, da se je takemu ravnanju s tem paragrafom v tej slavni zbornici ne davno od zeló veljavne strani stavila meja, namreč ta, da se postava ne sme dalje več tako napačno izvrševati. Do danes so sicer to še zmerom le — besede.

Ta primerljaj nam je živa priča, kako važni so pri vsaki postavi uradi, ki jo izvršujejo, in koliko ena sama roka lahko popravi ali pa pokazi na postavi, da jo zasučé na dobro ali slabo, če tudi ima prav lepe in dobre nazore v sebi.

Pri postavi, ki jo danes obravnavamo o zemljiškem davku, bom pregledal ob kratkem osobstvo, ki jo ima izvrševati in ki je za vse plačevalce zemljišnih davkov silne važnosti. Prišel bom pri okrajnih cenilnih komisijah, prestopil na komisije za pritožbe (reklamacije), potem do centralne komisije, in slednjič do vlade, ki ima izvrševanje vse postave sploh v rokah.

Okrajnih cenilnih komisij omenim le na kratko, a obžalovajje moram reči, da danes niso več take, kakor so ble do končanja vcenilnih opravil. Skoro povsod so jim vzeli in odpravili one možé, ki se navadno jedro komisij imenujejo, namreč poročevalce. Odstranjenih poročevalcev omenim pa tû le zato, ker sem slišal, da pride ta reč tukaj na vrsto, če prav bi se mi zaradi tega utegnulo očitati, da sem slab brambovec državnih novcev (fiskusa). Jaz sem sam imel vsakovrstne opravke pri uravnavanju zemljišnega davka in videl, kako hvalevredno je mnogo poročevalcev opravljalo svoj posel. Plačani so bili skonca res prav dobro, pozneje slabše in nazadnje prav slabo. Če pregledamo izdelke teh mož od meseca septembra in oktobra lanskega leta in če pomislimo, koliko so se trudili ravno lansko leto, ko se je delu mudilo in so imeli še z raznimi deputacijami opraviti, je pač očitno, da ni bilo usmiljeno, jih odpraviti ravno o začetku hude zime s tako malo odškodnino, da ob njej res ne morejo živeti, akoravno so leta in leta delali za državo. Tako ravnanje je pa škodljivo tudi za reševanje pritožeb, ker za vsa ta dela imajo okrajne vcenilne komisije podajati gradivo. Zdaj morajo pa skoro povsod delati brez teh oseb, katere, ker so bile pri vcenjevanju povsod navzoče in vse najbolje vedó, bi lahko devet desetih pritožeb kar z eno črto rešile. In prav tako bi se bilo tudi veliko stroškov prihranilo, kar je zadnji govornik na uni (levi) strani tako močno povdarjal.

Kar se tiče komisij za pritožbe, moram kar naravnost reči, da mi nimamo prav nobenega vzroka, se potezati za to, da bi na ljubo fiskusu bile sestavljene iz državnih uradnikov. Tukaj je glavna reč zaupanje, ki ga ima ljudstvo do take komisije, in tû ni vse eno, ali je komisija sestavljena iz uradnikov ali pa neodvisnih mož, ki sami davke plačujejo. Po svojih skušnjah morem reči, da so take komisije iz neodvisnih mož sestavljene, kakor so bile, vsega zaupanja vredne. Sicer pa imam še stvarne vzroke za trditev, da se takih komisij ni bati ne plačevalcem zemljišnega, pa tudi ne plačevalcem kakega družega davka.

Pač so take komisije za pritožbe drugačne zdaj, kakor bi bile, če bi mi bili sprejeli pri davkih načelo plačevanja davkov od dohodkov. Res je, da je zato stanje komisij veliko težavneje. Ne komisije za pritožbe, kakoršne bi morale biti, da so samostalne, — ne centralna komisija niso tako na svojih nogah, kakor bi bile gotovo, če bi bili mi sprejeli načelo odmerjenja davka po dohodkih. Po vsaki vslišani pritožbi so zadeti z večim davkom oni udje komisije, kateri morajo sami davek plačevati; to utegne pač dobro biti od ene strani, pa ima tudi slab nasledek, da bodo marsikateri izmed njih si to reč dobro premislili ter med 100 pritožbami odbili jih morda 20, čeravno so morda dobro podkovane, edino le zato, ker, če jih vslišijo, bi ná-nje več davka padlo. Zato ne bodo mogli popolnoma po svoji volji in svojem prepričanji ravnati, kar bi moralo v prvi vrsti dopuščeno biti komisijam za pritožbe, če hočejo biti pravične vsakemu. Se ve, da bo temu ugovor ta, kar jaz tudi pripoznam, da v nobeni deželi, v nobenem okraji se cenitev ni vršila brez napak, zato bo to po vseh deželah enako, in morda bo to edina pot, da se pravici vendar-le povsod do veljave pomaga.

(Konec prihodnjič.)

Ozir po svetu.

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

(Dalje.)

V Gradiški ostali smo le nekoliko minut, in parobrod odplival je zopet dalje. Zdaj je počela na parobrodu večja živahnost. V Gradiški prišlo je mnogo avstrijskih potovalcev in tudi nekoliko turčinov. Kmalu se spoznam z begom B. iz Banjeluke, ter se počnem razgovarjati o bosanskih razmerah. On mi je pripovedoval, da je bil v prognanstvu v Olomucu ter posebno hvalil, da so mu bili Avstrijanci jako gostoljubni. Tožil pa je, da je po svojem povratku v Banjoluko skoraj vse svoje mobilno premoženje zgubil in da mu ni ostalo družega kakor prazna zemlja. Imel je poprej 120 kmetov, med katere je imel razdeljene zemlje do 20.000 oralov. Nekoliko kmetov mu je poginilo v zadnjem ustanku, a nekoliko se jih ni več vrnilo k njemu, tako, da velik del njegove zemlje zdaj leži prazne in je nobeden ne obdeluje. Posebno radovedno je poprašal, ali mu bodo Avstrijanci res zemljo vzeli in jo razdelili med kmete, ter večkrat je izrekel mnenje, da mu car zemlje ne more vzeti, ki je njegova. V obče se mu je videlo na licu, da mu težek kamen leži na srcu, odkar je Avstrija zasedla Bosno, in da ni več onega zadovoljstva med Turki, kakor je bilo poprej. Tako smo se razgovarjali do Kobaše, kje nas je beg zopet zapustil ter šel na svoja posestva, katera je imel v oni okolici.

Od Gradiške do Kobaša videlo se je mnogo požganih gozdov, ki so bili ostanki zadnjega ustanka. Večkrat opazila se je tudi na obali kaka iz prota napravljena hišica, v kateri so prebivali izstradani in zapuščeni begunci. Celi čas od Gradiške do Broda nismo mogli družega opaziti na strani bosanski, kakor povsod le tužni prizor, kako je zemlja vsled ustanka osiromašila, kako žalostne so morale biti od nekda razmere pod turško vlado, in kako je narod v vsem za sto in sto let zaostal.

V Brod dospeli smo ob 7. uri zvečer.

Predno parobrod v Brodu pride na obali Save, prelazi pod novim mostom, kateri veže avstrijski Brod z bosanskim. Most, napravljen iz vlitega železa, je

jako velikansk, kakor so tudi stroški poldruga milijona ogromni. Veliko se je uže tožilo o tem mostu, da je prenizek in da ob času, kedar Sava naraste, ne morejo trgovske ladije pod njim dalje. Po sredini mosta je napravljen tir za železnico, katera Bosno sklepa z Ogersko.

V Brodu treba je bilo prenočiti. Svetovalo se mi je, naj prenočim pri „rudeči hiši“, katera je najbolja gostilna v Brodu. S parobroda se hitro podam tje in prašam za prenočišče, al bilo je uže tako vse napolneno, da nisem mogel dobiti več sobe. Podvornik gostilnice pelje me v neko privatno hišo, kjer sem mogel prenočiti. Predno pa sem šel k počitku, podam se še k večerji v „rudečo hišo“, da si ogledam malo socialno življenje brodske. Nisem se nadejal, da je tu toliko madjarskega duhá, akoravno sem uže poprej vedel, da Madjari ondi svojo politiko na vse kriplje širijo. Na vrtu igrala je godba madjarskih ciganov samo čardaše. Ti so se vrstili eden za drugim, kakor pri pojedini mleko, pri kateri je bilo vsako jelo napravljeno iz mleka, tako, da je bilo zmerom „mleško na mleku“. — Govorilo se je le nemški in pa madjarski. Hrvaščine skoro ni bilo čuti. Gosti bili so večidel madjarski židovi. V taki družini nisem se mogel dolgo zabavati; zapustil sem tedaj krčmo in se podal k počitku.

Bilo je zjutraj ob dveh, ko mi nekdo potrka na okno, da naj vstanem, ker uže je čas, da grem na železnico v bosanski Brod. Bil je to podvornik od „rudeče hiše“, ki me je prišel buditi, da se pripravim na daljno potovanje. Hitro se otovorim, kakor čiški konj, ter jo mahnem s podvornikom do „rudeče hiše“, kjer je čakal omnibus. Še pred tretjo uro odpeljemo se čez most v bosanski Brod. Hiše, kolikor sem mogel opaziti, bile so raztrgane, po turškem običaji. Večidel bile so znotraj razsvitljene, kajti one dni bil je turški praznik „ramazan“, o katerem bodem kasneje še spregovoril.

Ob pol četrte ure bili smo uže na kolodvoru, kjer si vzamemo listnice za vožnjo v Senico. Hiša na kolodvoru, kjer so pisarne, napravljena je bila iz desk. V pisarni sedel je oficir kakor „šef“ postaje z dvema vojakoma, ki sta bila železniška uradnika. Pri kasi plačal je vsakdo 9 for. in 22 krajc. Čudno se mi je zdelo, da se bodemo vsi v enem razredu vozili, al kmalu sem zvedel, da na tej železnici je samo en razred, v katerem se vozi vsak, kdor hoče se voziti po bosanski dolini. Hitro se razdelimo po vozéh, kateri so bili pripravljene, da nas odpeljejo v Senico. Ta železnica res mora človeka prisiliti na smeh, ko si ogleda vozove in pa lokomotive. Vozovi so podobni onim, v katerih vozijo po južni železnici premog, se ve da so veliko manjši. Nekoliko voz pokrito je s platnom, drugi pa so brez strehe. Tudi mašina je jako majhna, in čuditi se mora človek, da žvižga bolje, ko vsaka druga mašina. Mislil sem si, majhna je krota, al dela veliko hrupa, kakor Madjari s svojo politiko. Razdelili smo se po vozéh tako, da nas je v vsakem sedelo po 8 osob, za toliko ljudi jo prostora v njih. Širina železniškega tira je 78 centim., dakle za polovico manjši, kakor širina naših železnic. Družina naša bila je jako pomešana. Največ bilo je madjarskih judov, kateri so z raznim poslom in blagom popotovali v Sarajevo delat „gšeft“.

(Dal. prih.)

Slovensko knjžestvo.

* Odbor družbe sv. Mohora napoveduje, da bode za letošnje leto izdala sledeče knjige: 1) „Slovenski Gofine“ III. snopič, obsegajoč berila in evangelija od prve

do poslednje nedelje po binkoštih, — 2) „Občna zgodovina“ VII. snopič, nadaljujoč zgodovino srednjega veka, — 3) „Škodljive domače živali“ v podobah, — 4) „Slovenske večernice“, — 5) Koledar za leto 1880. z drugim mnogoterim berilom in 6) „Filoteja“ ali navod k pobožnemu življenju.

Starinstvo.

„Ad Publicanos“.

Prošnja do domoljubov. *)

Ker sem v 38. listu lanskim „Novic“ dvomil o pravi legi tega rimskega kraja, nastopim še enkrat kritično to razpravo.

Kraj „Ad Publicanos“ nahaja se samo v eni rimski karti (Peutingerjevi), pa še ta ni izvirnik (original), in ker ni original, je mogoče, da so se male pomote pri kopiranju vrinile, katerih kopist ni opazil; mogoče je pa tudi, da je bil original uže tako zabloden, da se številka ni več natanko poznala.

Peutingerjeva karta ima od Emone do savskega mosta 9 rimskih milj, od savskega mosta do „ad publicanos“ pa 11 rimskih milj. To se sè zgoraj opisanem vjema. Nasproti temu pa je od kraja „ad publicanos“ do Adransa samo 6 rimskih milj, to je, od Trojan le do Blagovice. Po kilometrih merjeno od „Zidov“ pri Trojanah do Gradišča pa znaša natanko 11 rimskih milj; zato pristopim prof. Müllnerjevemu mnenju, da je kraj „ad publicanos“ na Gradišči pri Podpeči stal, in dostavljam k njegovi iznajdbi zarad bližine kraja proti Savi še to, da onih 6 rimskih milj je moralo gotovo 11 po originalu biti. **) Po tem popravku je daljava po rimskih miljah in zarad bližje lege kot Blagovica proti Savi še bolj gotova.

*) Častite domoljube, kateri se za poznanje in starodavno zgodovino kranjske dežele brigajo, prosim uljudno, naj mi pošljejo popise vseh onih krajev, o katerih ljudstvo pripoveduje, „da je nekdanj ondi kak star grad ali grajščnica stala“. Razločuje pa naj se strogo, poimenuje li ljudstvo oni kraj „gradišče“ ali „starigrad“ = „grajščnica“, kajti „gradišče“ je ime rimskih in predrimskih gradov, „stari grad“ in „grajščnica“ pa srednjeveških gradov. Naj mi pošljejo tudi popise krajev z imenovanjem „menišje“, „klošter“, „tabor“ in kako ime ima tak tabor še posebej. Razen tega prosim še imena vseh gradov, če se tudi v Valvazorju nahajajo, namreč popis, ali so še zdaj taki, kakor se v Valvazorji vidijo, ali so prezidani, ali v razvalinah, ali, če je uže zadnji sled o njih iz nadzemlje zginil in to, kako dalječ so in na katero stran od farne cerkve in pod katero vas spadajo, kako se imenuje hrib, na katerem je stal, kako memo tekoča vodica ali bližnji kraj.

Na podlagi listin in regist moje precejšnje zbirke iz srednjega veka mogoče mi bo, ako dobim popise v roke, sčasom obelodaniti to, še vedno naraščajočo se zbirko, in jo z na tančnim obsežkom vsakega v njej nahajočega se zgodovinskega imena preskrbeti, tako, da bo vsakemu mogoče z malim trudom za svoj spis zgodovino cerkve, grada, mesta, trga, fare, vasi in mnogo drugih zgodovinsko važnih stvari listinsko opisati. V listinah nahajam podružne cerkve, katere se ne nahajajo več v ljubljanskem katalogu, toraj so gotovo uže v razvalinah.

Prosim tedaj, naj se mi vse take stvari kolikor toliko opisane pošljejo na kongresni trg št. 13 v Ljubljano, da jih porabim za pojasnenje starinoslovstva, katerega inače zastoj pričakujemo.

Pisatelj.

**) Zablodena številka XI. se lahko v VI preobrbe, posebno če je komaj še razločljiva.

Pis.

ustanovitelj Vitrinj, je končal slavno svoje življenje leta 1148. v boji s Turkom za sv. vero.

Letnici 1154. in 1156. sem uže omenil, — zdaj je še vprašanje: katera letnica bi bila prava za potrjenje Bertolda IV., vojvode Meranskega (dalmatinsko-hrvatskega Primorja)?

Leta 1880. so dobili Andeksi po Dachau-cih vojvodstvo Meransko, in Bertold IV., ki je živel do leta 1204., je potrdil vse v omenjenem transsumptu brez reda vpletene regeste. Za tako važno potrjenje pa moramo iskati pravega trenutka, in ta je najprej najti v letnici 1189, 18. maja, ko je bil Bertold IV. vojvoda Meranski v Beču na potovanji pri drugi nemški križarski ekspediciji v Jeruzalem proti nevernikom. To je bil gotovo važen trenotek Vitrinjem, da so si dali vse po njegovem očetu Bertoldu III. grofu (trga) Kamnika in graščinstva Karneka,* sorodnih grofovskih rodov, svojih in njihovih ministerialov podarjena posestva potrditi.

Vse druge podaritve se ne dadó zanesljivo določiti; treba bi bilo vsako v tej listini nahajajočo se vitežko rodovino še posebej preiskavati; to pa se bo še le takrat moglo storiti, kedar bomo imeli listine sobrane z natančnim obsežkom. K temu pa lahko vsak drobtinice donaša če tudi ni zgodovinoslovec; dosti je, da se naznani, kje da se nahajajo starinski ostanki takega ali enakega poimenovanja in kakove so vrste, kakor sem uže poimenovanja itd. lansko leto razložil. Tako bode zrno k zrnju pogača, kamen h kamnu palača.

Franc Šumi.

Ozir po svetu.

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

(Dalje.**)

Vožnja iz Broda bila je dolgočasna, ker nikjer ni bilo ne hiše ne ljudi videti, dokler nismo ob 6. uri zjutraj prišli do Derventa.

Dervent je mesto v lepi ravnini nekoliko na bregu ležeče ob reki Ukrini. Največ stanovalcev je mohamedanske vere, le kakih 80 hiš je katoličanov, in prav malo pravoslavnih. To mesto je posebno znano zaradi svojih umazanih ulic, če tudi se nobeno mesto v Bosni ne odlikuje s čistočo. V Derventu imeli smo tudi zajterk. Na kolodvoru namreč napravljena je iz desk baraka, v kateri prebiva neki žid, kateri memo se vozečim tujcem kakor „restaurateur“ s slabo kavo in suhim črnim kruhom postreže.

V Derventu preselili smo se iz našega voza v drugzega, ker so se polomila vrata in se niso dala zapirati, a tudi v drugem vozu ni bilo dosta boljše, ker vrata so tudi tu tako ropotala, da smo jih morali privezati z vrvico. Smeha o tej primitivni železnici bilo je dosta, in to nam je delalo kratek čas, ker vožnja sama po sebi bila bi drugači jako dolgočasna.

Od Derventa počenši gre železnica po malih bregovih, zemlja je zapuščena, brez ljudi tako, da je sosed

*) Bertoldus, comes de Stein, ni iz junske doline, kakor meni bavarski dvorni arhivar baron Oefele, ampak Bertold III., sin Bertolda II., in Zofije, grofinje Krajne, po kateri so Andeksi v posestvo Kamnika in drugih posestev na Kranjskem prišli, toda ne vseh, mnogo tudi po Zofiji Višnjegorski. Bertold IV. je bil brez dvoma vdeležen pri teh podaritvah, ker bi sicer ne bil imel pravice kot čisto tujec toliko in tako važnih podaritev potrditi.

***) Nadaljevanje iz 7. lista „Novic“.

od sosedu po več ur oddaljen. Na železni cesti ni bilo takrat še nobenih stražnic, in tudi postaje druga od druge po 2 in 3 ure vsaksebi.

Tako smo vozeči se po malih bregovih došli okolo 8. ure do druge postaje „Marica“. To mesto, kjer je samo ena sama turška hiša (han), imenovalo se je poprej „Modran“. Ob času okupacije pa se je v to hišo naselila neka Hrvatica z imenom „Marica“ ter napravila krčmo za avstrijske vojnike. Ker nobeden ni imenoval te krčme kakor pri „Marici“, je ostalo ime, in danes je tudi na postaji napisano „Station Marica“ in cela okolica je dobila ime Marica. Tukaj sem od Broda počenši videl prvokrat proso vsejano in nekoliko koruze, vsa druga zemlja je le breg s pašniki in deloma porašeno z grmovjem. Zemlja je lahka ilovica; lepa živinoreja bi se dala tu gojiti, ko ne bi bilo vse tako prazno in zapuščeno.

Od han Marice (Modran) počenši do Kotorskega je zemlja pusta in zapuščena od prebivalcev; le tu in tam se vidi kako koruzno polje. Ob 11. uri prišli smo v Kotorsko, malo mestice, katero ima do 50 turških hiš in eno džamijo. Tukaj so bile prve bitke generala Szaparija, in tukaj sem videl prvo pokopališče, kjer so pokopane žrtve zadnje avstrijske vojske. Videl sem tudi prvo polje v Bosni, na katerem je bilo vsejano prosó.

Pri Kotorskem pride železnica v dolino reke Bosne, katere do Senice več ne zapusti. Cela dolina Bosne je zelo podobna doljni Štajarski; na nekaterih mestih pa celo spominja na tirolske in solnogradske planine in bregove. Pol ure železniške vožnje od Kotorskega oddaljen ja han Bukovica, kjer je tudi postaja za napajanje lokomotive.

Kako prav po domače smo se na železnici vozili, naj dokaže sledeče: Blizo te postaje bil je vrt s slivami. Nekatero osebo nježnega spóla, ko to opazijo, skočijo z železničnih vóz, ter naravnost beže na vrt, da si svoje žepe napolnijo s slivami.

Ne misleč na to, da bo šel vlak tako hitro naprej, podale so se še dalje na vrt, da jih nismo več videli. Železnica zažvižga in hoče iti dalje. Zdaj zakriče drugi popotniki, da naj počaka, ker gospodičine, katere so šle sliv brat, še niso v vozéh. Mašinst daje z žvižganjem znak, da naj hitro se vrnejo, kondukerji so jih iskali okoli in drugi popotniki kričali so z največim smehom in jih klicali skupaj. Še le čez kakih 10 minut prijeté iz vseh kotov vrta s polnimi robci in žepi sliv. Ko je poprašal konduker, ali smo vsi v vozéh, in se mu odgovoril, da smo, še le potem ukaže mašinstu, da gremo dalje, z besedami: „jetzt fahrmer!“ Zdelo se mi je, kakor da bi se vozil z dunajskim fijakarjem, ki navadno poprašujejo: „Euer Gnaden fahrmer?“

Kmalu bli smo v Doboju.

Doboj je mesto ob bregu Bosne s 1500 prebivalci. V sredini mesta vzdiguje se močna trdnjava, katero so še le Avstrijanci nekoliko popravili in priredili tako, da se vojska dolgo časa lahko vspešno v njej brani. Tukaj bojeval se je Evgen Savojski l. 1697., general Petraš 1717. in general Szapari leta 1878. Na malem hribčku pred mestom postavljen je spominek padlih avstrijskih vojnikov, katerega je postavil na svoje stroške general Szapari. Ta spominek je velik in lep križ iz vlitega železa, kateri stoji na visokem kamnitem podzidji, tako, da se iz vsega mesta vidi. Okolica Doboja je večidel polje s senožeti, le malo je videti vrtov, kajti tukaj Bosna, ako je velika, lahko celo ravnino poplavi. Tukaj se stekate reki Spreča in Unora v Bosno.

Od Doboja proti Sarajevu dalje počne se jako romantična zemlja, katera popotnika iz jednega začudenja spravi v drugo. V krasni dolini Bosne pelje na levi

strani reke Bosne lepa novo napravljena cesta za vozove, zraven nje pa je nova železnica. Na obeh straneh reke Bosne razprostirajo se lepe ravnine s poljem in pašniki, med njimi pa krasni bregovi in visoke gore, poraščene z lepim šumskim drevjem. Tako se potnik raduje nad lepo naravo, akoravno je cela dolina tudi tukaj prazna prebivalcev in le redko se opazi kje kak človek ali pastir s čedo ovác ali krav.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Cesar na Českem

in njegovi pomina vredni izreki.

1. dne t. m. se je presvitli cesar po železnici pripeljal v Prago, kjer je bil z navdušenimi „slava“ in „hoch“ klici sprejet. Da bi hoteli popisati svečanosti, s katerimi je bil povsod sprejeman, kamor je prišel, potrebovali bi prostora kar za tri naše liste in še bi z ostali za tem, kar je bilo. Zato naj se naši čitatelji zadovoljijo s tem, da izvedó, da je bil entuzijazem nepopisljiv, s katerim je bil od ondašnjih Slovanov in Nemcev sprejeman. Naj rekó zdaj nekateri dunajski nemško-liberalni in pa ogerski madjaronski listi, kar koli hočejo, da potovanje cesarjevo nima politične pomembnosti, uže sam ta entuzijazem vničuje njihove trditve. Če tudi nekateri teh časnikov pisano gledajo cesarjevo potovanje, češ, da je ono „akt Taaffeove politike“, vse le je strupen žolc tiste nepopoljšljive stranke, ki noče sprave in mirú med narodi avstrijskimi.

Pustimo te strankarje in čujmo, kaj je cesar pri tej ali uni priliki govoril.

Velike pomembnosti je posebno to, da povsod, kjer so se cesarju mestni župan in drugi načelniki poklonili z nagovorom v českem jeziku, je tudi on poleg nemškega jako prijazno vselej odgovarjal tudi v českem jeziku. S tem je presvitli vladar očitno pokazal, da mu je česki (slovanski) narod ljub in da njega jezik zna in rad govori ter da po takem je vse laž, kar ustavoverci čenčajo ljudem, da cesar hoče strogi centralizem s ponemčevanjem narodov avstrijskih.

Ko je dr. Rieger cesarju rekel, da se bode sprava med narodi dosegla, kečar se pomirijo nekateri prenapeti duhovi in da bodo Čehi v deželni zbor stopili in s potrpežljivostjo šli na delo, odgovoril mu je ljubeznjivo cesar: „Potrpežljivosti se morate od mene učiti“. To kaže, da cesar spremlja v duhu vse notranje prepire v svojem cesarstvu in da v pogledu na te razpore, ki mu delajo veliko bolečin, se mora vaditi velike potrpežljivosti. Zato je pa tudi plemenitaže, ki so se mu v velikem številu obéh strank poklonili, radostno pozdravil z ozirom na to, da je ministru Taaffe-u obveljalo, dognati med njimi kompromis pri volitvi poslancev v državni zbor.

V razgovoru z dr. Jirečekom, bivšim ministrom, je cesar rekel, da se mora očitno priznati, da je „državni zbor veliko dovršil, če tudi ima še veliko storiti.“ S tem izrekom, ki je očitna pohvala sedanje večine državnega zbora, je cesar ovrigel vse tiste pisarije, s katerimi ustavoverci ljudstvo motijo, da sedanji državni zbor ni ničesa storil.

V pogovoru s knezom Karolom Auerspergom, deželnim glavarjem českim, je cesar milovaje rekel, da „deželne priklade rastejo, od leta do leta in da so menda šole tako drage“. Deželni glavar je čutil, kam s to opomnijo meri cesar, in je skušal breme velikih deželnih priklad s tem opravičiti, da tudi zdrav-

stvene in druge naprave mnogo stroškov prizadevajo česki deželi. Cesarjev izrek pa vendar le ostane resničen.

Naj še posebno našim kmetskim gospodarjem nekaj povemo, kar jih bode gotovo zeló veselilo. Ko je cesar 28. dne maja obiskal konjsko razstavo v Pragi, je nemški ogovoril konjerejca Antona Jancika iz Gornjega Necica pri Lipniku na Moravskem, ki je dobil premijo za razstavljen kobiló z žebetom. Nekako osupnjeni mož, ki ni vedel, kako nazivati cesarja, je naposled česki tako-le odgovoril: „Jasnosti! prosim za odpusteni, já jsem Moravan, a nerozumim nemecky“. Cesar smehljaje se mu odgovorí česki tako-le: „To nic ne delá, já umim moravsky“. Tako se je več minut razgovarjal z njim ter ga izpraševal o starosti kobile, o številu premij, ki jih je uže dobil, o starosti žebeta itd. Jancik je zmerom pogumneje odgovarjal in cesar ga je z vidljivim veseljem poslušal, dokler se ni od njega poslovil z besedami: „Mužete z toho miti radost, že jste sy vychovali (izredili) tak pekne zvire!“ Tako odlikovani kmet je potem vsakemu radostno pripovedoval, da je s cesarjem prav po domače se pogovarjal.

Mnogo zlata vrednih izrekov bi mogli še navesti, pa naj zadostujejo ti, ki kažejo, da presvitli cesar hoče ravnopravnost narodov in želi spravo med njimi, ljudstvu pa manj davkov, in da odobruje delovanje konservativne (naše) večine v državnem zboru in postopanje ministra Taaffe-a, ki trdno stoji v zaupanji cesarjevem. Iz vsega pa sledi, da se v Avstriji obračajo stvari na bolje in da bodo še boljše, ko prodere povsod prepričanje, da onemu nesrečnemu gospodarstvu, ki je bilo skoro 18 dolgih let v rokah ustavaških liberalcev, mora konec biti v Avstriji, da se reši duševnega in materijelnega propada.

Po vsem tem sklepamo te vrstice tudi mi, združeni z našimi brati na Českem s klicem: Slava presvitlemu cesarju, vzvišenemu spravitelju narodov avstrijskih!

Mnogovrstne novice.

* *Gluhega čebelarja* v Šildavu na Nemškem je unidan čebela pičila na trepavnico blizo sènc. Potolažiti si hude bolečine je mož prst pokladal na trepavnico in jo z vodo močil. Na to je trdo zaspal. Ko se zbudi, sliši z zvonika nenadoma uro biti, ko je dve leti, kar je po prehlajenji popolno oglušil, ni slišal.

* *Veliki zvon* stolne cerkve v Kolonji (Köln) na Nemškem je med zvonjenjem pred praznikom sv. Rešnjega telesa počil. Ta zvon je za tako imenovanim „cesarjevim zvonom“ četrti te cerkve po velikosti.

Naši dopisi.

V Gorici 6. junija. — Ves ta mesec je nekako posvečen petindvajsetletnici prevzv. našega knezo-nadškofa. Pretekli četrtek, 3. t. m., je bila obletnica Njihovega posvečenja v Ljubljani (l. 1855.) Tisti večer je napravil zavod šolskih sester „de Notre Dame“ prav primerno slavnost. Odgojanke so izročile prečastitljivemu starčeku jubilanu razne darove — svoje izdelke; potem so bile žive podobe, bistroumno umišljene, predstavljajoče prizore iz življenja sv. Andreja; vmes se je igralo na glasovir. Med mnogimi povabljenici so prišli častit prečastitega jubilanta vsi načelniki našega mesta. Prava petindvajsetletnica pa bode za vso nadškofijo še le 24. t. m., t. j. na obletnico tistega dne, ko so bili knezo-nadškof l. 1855. v prvostolnici svečano

Šolstvo.

Veronauk dobi prejšnjo veljavo v šoli

vsled zaukaza ministra Konrada-Eibesfelda od 1. dne junija t. l. Minister je s tem dopolnil §. 44 šolskega in podučnega reda, ki je veleval otroke razdeliti v razrede gledé na njihovo znanje in starost. Do sedaj so ta §. tako tolmačili, da se ni gledalo na to, ali je učenec se uspešno učil veronauka ali ne. Kujasti otroci in brezverni stariši so to kmalu zapazili in zato se takošni učenci niso hoteli nič katekizma učiti in pogosto katehetom kljubovali in se rogali. To je sedaj odpravljeno. Učenec se bo moral katekizma dobro učiti tako, kakor drugih predmetov, ako bo hotel prestopiti v viši razred. Korak do boljšega!

Slovensko slovstvo.

* „*Petelinov Janez*“, spisal Jak. Aléšovec, je imé povestici, ki je kot ponatis iz „Slovenca“ prišla v posebni knjižici na svitlo in se mehko vezana dobiva po 45 krajc. s poštnino vred pri pisatelju v Ljubljani. Dogodba je vzeta prav iz naših sedanjih časov, ko pri volitvah nemčurski liberalci begajo kmete, da bi jih na svoje limance vjeli. Tak nemčurski lovec je „Petelinov Janez“, spriden dijak, ki se okoli kmetov plazi. Ker je knjižica zabavna in poučna ob enem, jej je želeli mnogo kupca.

Ozir po svetu.

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

(Dalje.)

Za dve uri pride se po železnici v Maglaj. Maglaj je v zadnji vojski zelo znamenit postal zaradi izdajstva svojih prebivalcev, kajti pred tem mestom je bil prvi zavratni napad na avstrijske huzarje. Mesto, kjer se je ta napad izvršil, leži pol ure hodá pred samim mestom Maglajem. Dolina je na tem mestu ozka, in na obeh stranéh vzdigujejo se visoke šume, obraščene z gostim drevjem. V teh hostah skriti so bili Turki, ter so pri povratku napadli avstrijske vojake. Napravljen je pri studencu, kateri je na tem mestu, lep spominek, in studenec sam imenuje se „huzarski zdenac“. Pred Maglajem postavljen je čez Bosno lep in velik lesen most, ki se zove „most Jelačićev“.

Mesto Maglaj stoji na jako lepem kraju pod planino Ozren na treh hribih in na desni strani reke Bosne. Posebno lepa in krasna je ena džamija, pravijo, da ena najstarejih v Bosni. Prebivalcev je v Maglaju do 1500, največ mohamedancev in le nekoliko pravoslavnih, kateri imajo tudi svojo cerkev. Maglaj ima tudi staro trdnjavo, katero je leta 1789. Lavdon vzela. Tukaj smo imeli tudi kosilo okoli dveh popoldne.

Od Maglaja prišli smo za eno uro in pol na postajo Žepče, mesto v bolj neprijazni ravnini, a s posebno dobrim podnebjem. Tukaj se pridela mnogo zelenjave in družih poljskih pridelkov, in največ se prebivalci z živinorejo bavijo v celi dolini Bosne. Tudi lan so prejšnja leta sejali, al vsled zadnje vojske je vse polje še nekako zapuščeno, in tudi malo še obdelano. Blizo železniške postaje so napravljene prav lepe vojaške barake, okoli katerih se vidijo lepi vrtni za zelenjavo, katere oskrbujejo in obdelujejo vojaki sami. Takih vrtov sem tudi kasneje še več videl na vojaških postajah in reči moram, da so bili tako lepo obdelani,

da se res mora priznati, da so avstrijski vojaki prvi praktični učitelji gospodarstva, posebno pa vrtnarstva v Bosni. V teh vrtnih nahaja se vsaka vrsta zelenjave, mnogo tudi take, katere dosedaj v Bosni še poznali niso. Brez dvombe je to za Bošnjake jako koristno, ker oni lahko vse vidijo, kako naj se vrt obdeluje, in tudi lahko dobijo rastlin ali semena, da si morejo svoje vrte vrediti, če bi le oni bili bolj marljivi.

Od Žepča dalje proti Vranduku se kmalu dolina stisne in med neizmerno visocimi gorami, na katerih obnožji rastejo lepi orehi in bresti (Ulme), se pripelje železnica okolo 6. ure v trdnjavo Vranduk. Stara povest pravi, da beseda Vranduk izvira od besede vratnik (vrata); to je tudi verjetno, kajti ta trdnjava dela res vrata, skoz katere je mogoče potem priti v srce Bosne, v Sarajevo. Z malim številom vojakov se v tej trdnjavi lahko zapre pot celi vojski. Vsak se mora čuditi, da se v tej važni poziciji Turki niso skoro nič branili, ampak po kratkem boji zapustili trdnjavo in tako Avstrijanom vrata odprli v Sarajevo. Predno se pripelje železnica v Vranduk, nastane tmina vsled visocih gorá, katere se tukaj na levo in desno gosto poraščene vzdigujejo v zrak.

V sredini ozkega kotla leži na bregu trdnjava Vranduk, katera je od zadnje vojske še poškodovana, okolo trdnjave je nekoliko slabih in raztrganih hiš. Naprej se ne vidi družega, kakor gosto zaraščenih hribov in planin in ravno tak je tudi pogled nazaj. Zraven železnične postaje stoji mala hišica, v kateri prebiva Turčin, ki pri vsakem vlaku prišlim ptujcem prodaja črno kavo po 5 krajc. skledico za eno osobo.

Od te postaje naprej gre železnica skoro dve uri v sila ozki in tamni dolini poleg reke Bosne, dokler se ne odpre krasna ravnina, obdana z lepimi bregovi, po kateri se vije reka Bosna, kakor dolga kača. V tej, rekel bi, eni skoraj najlepših ravnin Bosanske doline, stoji mesto Zenica pod lepimi bregovi. Tukaj je konec železnice od Broda do Zenice, in tukaj se popotnik zvečer oddahne, ko se je celih 17 ur vozil iz Broda v slabih vozeh Bosanske železnice. Gnječa pa in živahnost na tej postaji je tako velika, kakor da bi človek bil v kakem velikem mestu južne železnice. Tukaj pričakuje prijatelj prijatelja, vsakdo želi videti kakega znanca iz svoje stare domovine Avstrije. Povsod se vidi le madjarski jud, kateri se ponuja popotniku, da bi ga dalje vozil v Sarajevo, ali da bi mu nesel njegove stvari v kak „hôtel“ mesta Zenice. Tako sem tudi jaz vzela juda za kažipot v Zenici, da me odpelje na pošto, s katero sem se mislil drugo jutro odpeljati v Sarajevo. Al na pošti nisem dobil več prostora, kajti s poštnim vozom se more samo 8 ljudi voziti. Poštni uradnik me nagovori, naj počakam do tretjega dne, da se odpeljem, če ne bode zopet častnikov, za katere je v prvi vrsti odredjena pošta.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Bolgarska vlada* bo skoro začela kovati lastni denar in to bakreni, sreberni in zlati. Državni proračun Bolgarije kaže 18 milijonov stroškov, od teh spada 11 milijonov gold. na armado.

* *Preseljevanje v Ameriko* se čedalje bolj množi. Po poročilih iz severne Amerike se je v Novem Jorku pretekli mesec oglasilo 55.083 naselnicov, memo tega, da se je lani istega meseca naselilo 18.325 ljudi, v vsem skupaj se je to leto v Novi Jork naselilo 135.336 oseb.

Ozir po svetu.

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

(Dalje.)

Hodža opravlja molitve po 5krat na dan na zvoniku, kasneje pa tudi v džamiji. Vsak mohamedanec, predno ko gre v džamijo, opere si roke in noge, večkrat tudi lice. Ko pride pred džamijo, sezuje svoje čevlje, ter gre v samih nogovicah se sklanjat Alahu v džamijo, katera je navadno po tleh pokrita s preprogami ali pa s teno štorijo. V džamiji se ne nahaja družega kakor svetilnice in sveča, blazina na mestu, kjer je v naših cerkvah veliki oltar. Tukaj opravlja hodža svoje molitve, in se klanjuje tako, da je obrnen proti ljudem. Molitev hodža opravlja v turškem jeziku, roke razpenja, se vzdigne ter zopet poklekne, se hitro postavi na noge in zopet se vrže na zemljo, kakor on, tako delajo vsi, kateri so v džamiji, in čuditi mora se človek, kako hitro se vse to vrši, in tako redno, kakor da bi gledal vojake pri vajah. Molitev navadno traja po pol ure, potem pa zopet vsi zapusté džamijo. — Spomniti moram še, da ob času „ramazana“ mohamedanci pečejo nekako močnato jed, katera je podobna našim rezanicam. Napravljena je iz pšenične moke in brez soli. To jedilo imenujejo „kadaj“. Polijejo ga z medom in surovim maslom, in pogosté goste, kateri jih pri nočnih pojedinah obiskujejo.

To bi bil kratek popis „ramazana“, katerega sem opazoval v Zenici.

Kakor sem uže poprej omenil, ostati sem moral še drugi dan v Zenici, misleč, da bom drugi dan mogel se vpisati na pošti, da se potem tretji dan ž njo odpeljem v Sarajevo. Ta dan upotrebil sem posebno zato, da sem pregledal malo okolico zeniško, njeno polje in druge gospodarske razmere.

Polje Zeniško bilo bi lepo in tudi rodovitno, ko bi bilo le bolje obdelano. Največ prideluje se koruze, potem pa posebno veliko tudi dinj. Dinje so vsajene po polji, kakor pri nas buče, in so najbolj priljubljena jed mohamedancem. Celo polje obdano je z malimi bregovi, za katerimi se vzdigujejo visoki hribi. Ti bregovi bili bi posebno dobri za vinograde, ker Zenica ne leži više kakor 300 m. nad morjem, in je še posebno obvarovana severnih vetrov. Da so tukaj morali biti nekdanji tudi vinogradi, dokaz nam je prislovica, katero imajo še dandanes gledé obdelovanja trsa v okolici zeniški, glasí se:

„Reži me prije soka,
Ropaj me prije pupa,
Muti prije cvieta,
Dodit ti ću i kod ostalog svieta“

Trto videl sem v Zenici samo eno pri neki hiši vsajeno; bila je „kozjek“. Grozd je bil lepo razvit in gotovo je tudi dozorel.

Industrije v Zenici druge ni, kakor pletenje vrvic (štrikov) iz kozje dlake. Pri tem pletenji se mi Bosnjaki zdé veliko praktičnejši od naših vrvarjev. Pri nas se navadno upotrebujeta dva človeka pri napravi vrvic: eden žene kolo, drugi pa suče in plete vrv. To opravlja v Bosni vse en sam človek, in to navadno kak fant od 14—16 let. On sam goni stroj, plete in vrtí vrvco, tako hitro, da je v malih minutah napravljena dolga vrvica. Stroj napravljen je tako lahko, da ga vsaki otrok lahko iz enega mesta na družega prenese. Ta priprava zdela se mi je najpraktičnejša od vseh, kar sem jih mogel videti v Bosni.

Na reki Bosni opazil sem tukaj prve mline, navadno na enega ali pa dva kamna, katere goni turbina. Tudi

ti mlini so v toliko praktični, da kaj malo vode potrebujejo, in se lahko postavijo na prav majhnem prostoru.

Razen tega sušijo v Zenici veliko sliv, in kuhajo tudi slivovico. A Zeničani ne razumejo ne tega ne onega. Sušene slive so navadno skoraj sežgane, in slivovica je taka, da komaj zasluži to ime. To opazoval sem pri nekem pravoslavnem Zeničanu, kateri je ravno kuhal slivovico. Kakor mi je pripovedoval, navadno slive oberejo na pol zrele ter jih stolčejo, da počnejo vreti. Ko postane ta drozga nekoliko kislá, potem mislijo, da je pravi čas prišel za kuhanje slivovice. Navadno dobi ta drozga duh po ojetu, ker se je alkohol vsled predolgega vrenja pretvoril v ojetno kislino. Slivovica je vsled tega slaba, komaj ako ima 10—14% alkohola, ter je navadno kislega okusa. To jim je njihova najljubša pijača.

Živinoreja je slaba, posebno mnogo redijo ovac, tako imenovanih „cakelnov“, kateri se povsod v Bosni dobijo. Zemlja je lahko ilovnata mešana z apnenko.

Na desni strani Bosne nahaja se premog, katerega se nekateri podvzetniki počeli uže kopati, pa jim je vlada to zopet zabranila. (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Koliko je konj in mezgov v Evropi.* Po številjenji kónj in mezgov od leta 1866. do l. 1876. je v Rusiji 16 milijonov in 160.000 kónj, — v severni Ameriki 9 milijonov in 504.200 konj, — v Avstriji 3 milijone in 569.434 kónj in 14.985 mezgov, — v Nemčiji 3 milijone in 352.231 kónj in 1626 mezgov, — na Angleškem 2 milijona in 790.851 kónj, — na Francoskem 2 milijona in 742.738 kónj in 303.775 mezgov, — v Italiji 657.544 kónj in 293.868 mezgov, — v Švediji in Norvegiji 655.456 kónj, — v Španiji 382.009 kónj in 6 milijonov in 665.427 mezgov, — na Danskem 216.570 kónj, — v Belgiji 282.163 kónj, — v Holandiji 260.056 kónj, — v Švajci 100.934 kónj in 3145 mezgov, — na Grškem 98.938 kónj in na Portugaljskem 79.716 kónj.

Politične stvari.

Nj. veličanstvo cesar — in pa cesarski uradniki o pravicah narodnega jezika.

Centralisti neprenehoma kričijo, da je Avstrija nemška država zraven Nemčije, in med centralističnimi kolovodji so celo nekateri taki, ki duševno svojo hrano dobivajo od judov Berolinskih, ki trdijo, da Avstrija je nemška država v nemškem cesarstvu, da pa to ostane, je treba, da je Nemeč gospod v Avstriji, zategadel pa je zopet solidarnost vseh Nemcev v Avstriji neobhodna potreba. To frazo v eno mer ponavljajo od leta 1861., naj je centralistična vlada na krmilu ali pa avtonomična. Velike politične premembe v našem cesarstvu, namreč da je Avstrija izstopila iz nekdanjega „nemškega bunda“ in da je cesarstvo razcepljeno na dvoje (Avstro-Ogersko) — vse to je Veliko-nemcem lanskí sneg!

Žalibog, da je tudi velik del ces. uradnikov — ne vsi, to radostni javno pripoznavamo — v teku toliko let se navzel fraze: „Avstrija je nemška“, in „nemški jezik je uradni jezik“. Če tudi se je kak minister spomnil, da ustava daje vsem narodom v Avstriji ravnopravnost tudi v jeziku in je včasih prišel z Dunaja kak ukaz, da politični in sodnijski uradi morajo uradovati v jeziku narodovem, le nevoljno se je ponem-

je, da se gnojenje ob močnem deževji izvrši. Ako je tak tekoč gnoj uže razkrojen, povret, silno hitro se spozná njegova korist, v malo tednih skoro opešana drevesa na novo krepke mladike poženo. Če je še tako drobno sadje in da dobí drevó takega zdelanega gnoja, v 3 tednih se neverjetno odebelí. Vsi skušeni vrtnarji priznavajo, da s takim tekočim gnojenjem, izvršenim meseca avgusta, se obilno pripomore k debeljenji sadja, katero tudi ne odpada, ker drevo pridobí večo moč. Prav posebno pa koristi v tem, da drevo oživljeno po takem gnoji izdelava močne cvetne popke, kar se v tej dobi vrši. Onim sadjerejcem, ki imajo stare opešane sadne vrte, kakoršni se nahajajo le prepogostoma, prav toplo svetujemo, da privoščijo svojim drevesom, da jih pred zimo okopljejo, namreč, da prekopljejo vso trato, ali saj krog vsakega debela zemljo za 1 meter na široko. Pogostoma je prav to, da je trata v sadnem vrtu stara, vsa posuta in trda postala, vzrok pešanji drevja in ni je boljše pomoči v takem slučaju od tega, da se taka stara trata prekoplje pred zimo in pognoji. Tako prekopavanje zemlje pospešuje, da prihaja v zemljo zrak sè svojim kislecem, prepotrebim za razkrojevanje še nerazkrojenih rudninskih tvarin. Paziti pa je treba pri prekopavanji, da se korenine drevja ne ranijo.

Da okopana drevesa bogato rodé, spričuje nam skušnja, da v opreseninskih vrtilih, po katerih so sadna drevesa zasajena, in kateri se zarad vrtninskih rastlin obilno gnojé in prekopavajo, tudi sadna drevesa navadno obilno in redno leto za letom rodé.

Umni sadjerejci poskušali so tudi razne rudninske gnojilne tvarine, na pr. pepel, zmlete kosti, žveplenokisli kali itd. Poskušnje so dokazale, da je gnoj, sestavljen iz pepela in zmletih kostí, jako pospešujoč razvitek cvetja. S tako pomešnico pognojeno majhno, komaj 3½ metre visoko drevo je imelo nad 1800 cvetnih popkov. Prav obilni sad imelo je drevje, kateremu se je pognojilo z mešnico zmletih (razkrojenih) kostí in žveplenokislega kalija vsakega po 2 kilograma. (Zmes 2 kilogr. zmletih kostí in 2 kilogr. žveplenokislega kalija zadostuje za 12 dreves.)

Gnojnica in pepel, in sicer na 10 kilo gnojnice 1 kilo bukovega pepela, naj bode tedaj jako toplo priporočena gnojilna tvarina za sadno drevje.

Dandanes mora poljedelec prav v umni gnojitvi iskati si pripomoči, da ž njo prisili pešajočo zemljo do le sploh mogoče rodovitnosti. Prav tako naj tudi sadjerejci skušajo iz sadnih vrtov dobivati najobilniših dohodkov, kar bodo gotovo dosegli, če si bodo pomagali z umnim gnojenjem sadnih vrtov in dreves.

Pet pglavitnih potreb novega vrta.

Vodilo za napravo šolskih pa tudi družih vrtov.

Vrte si napravljajo dandanes ljudske šole posebno zato, da se šolska mladina v njenih drevesnicah sadje-reje uči; vrte pa imajo ljudje sploh prav radi; to se vidi v tem, da marsikdo peščico svoje zemlje za to obrne, da si napravi vrtec. Al vsakdo ne gleda na to: ali je tudi kraj, kjer ga naredí, vrtnarstvu ugoden.

Pet pglavitnih reči je, ki so neobhodno potrebne, ako hočeš, da se ti dobro sponaša vrtec; te so: zrak, svetloba, toplota, voda in varnost.

Dajmo o vsaki besedico spregovoriti.

Zrak, to je, dober zrak je prvi pogoj rastlinskemu življenju. Kakor človek brez dobrega (čistega) zraka in brez tega, da se stanovališča njegova vsaki dan prezračijo, hirati in bolehati začne, taka se godí tudi vrtnim rastlinam, ako se v slabem ali pa v zaprtem (zaduhlem) zraku. Blizo gnojišč, med hleve, za

visoke zidove ne naredi vrta. Ako ima vrt tvoj tako lego, pa ti drevesa in druga zelišča ne rastejo veselo, iskal bodeš drugih vzrokov, ki so jim škodljivi, a tega ne veš, da pomanjkanje čistega zraka je prva ovira vsele in zdrave rasti.

Svetloba pa je tudi potrebna, pa ne samo cveticam, temuč tudi drevju. Al tū ne mislimo popolne temnote, ampak tiste zapreke, ki delajo, da je vrt tvoj v senci. Senca je sicer povsod, tiste sence pa, ki se spreminja po dnevu, ne mislimo tukaj, ampak tiste sence se bojimo, katera je skor celi dan na našem vrtu. Navaden pregovor je: „senca mori“, to je, senca zatira in kviri rastlino, ki stojí v senci.

Da vrt potrebuje dosti in pripravne vode, tega menda ni treba še le dokazovati, brez vlage trpijo rastline žejo; njih žeja je suša, suša pa tudi kakor senca morí rast. So letine, v katerih ni treba veliko prilivati; so pa tudi take, da nebó ne priliva, kolikor je treba, — da tedaj človek mora pomagati. Treba tedaj, da je na vrtu vodnjak (štirna), kapnik (cisterna), ali da kak potok ni daleč od vrta. Čas je kapital za vsacega človeka; kjer ni vode blizo, rado se zanemarja prilivanje.

Brez toplote ni življenja v rastlini; brez toplote vse otrpne. Najbolj naravno in najcenejšo toploto daje nam solnce. Solnce ima s svetlobo in toploto toliko moč do rastlinstva in živalstva, da je vse mrtvo ondi, kjer solnca ni. Ako imaš cvetlice v loncih, lahko jih prenašaš sèm ter tjà, da jim privoščiš svetlobe in toplote; a druga je z vrtom, njega ne moreš predstavljati, tedaj glej, kedar nov vrt napravljaš, da ga narediš na osolnčje.

Konečno še priporočamo varnost. Ako je vrt blizo hiše, dobro! Sicer je pa ograja potrebna, pa tudi še varha potrebuje vrt, kadar so pridelki v nevarnosti, da jih okrade tat; pa tudi zavoljo živine je treba vrtu meje.

Gospodarske novice.

* Za pleme državnih žebcev v deželah našega cesarstva v 471 štacijah do konca maja razpostavljenih bilo je 1573, po katerih je bilo 70.304 kobil obrejenih; dohodkov je ces. blagajnici do onega časa došlo 134.818 gold. S tem pa ni še konec računa, kajti plemenski žebci so bili še meseca junija na svojih štacijah. — Lansko leto je število vbrejenih kobil znašalo le 65.045 in od tega je dohodka bilo 128.805 gold.

Ozir po svetu.

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

(Dalje.)

Ko sem si ogledal okolico, podam se zvečer zopet na pošto, da bi odšel drugi dan v Sarajevo. Al, kako sem se začudil, ko mi poštni uradnik pové, da je iz Broda uže telegrafično toliko častnikov prijavljenih, da bodo še od tistih nekateri morali ostati v Zenici. Meni ni ostalo drugo, kakor iskati si kakega žida, da se ž njim pogodim, da me drugo jutro rano odpelje v Sarajevo. Našel sem hitro žida iz Pečuha, s katerim sem se pogodil za 30 gold., da me pelje drugi dan do Sarajeva. Na to pa grem zopet v brijašnico v družino mohamedancev, v kateri sem bil prejšnji večer. Kaj vljudno so me sprejeli; vsak mi je ponujal smodko ali pa črno kavo, in čudil sem se, kako da so Zeničani še dandanes v Bosni zarad gostoljubnosti na tako slabem glasu. Pripoveduje se namreč, da Zeničani še v prejš-

njih časih niso dali ceste blizo mesta izpeljati zato, da ne bi jih nadlegovali ptujci, katere bi morali včasih pogostiti. Res pa je to, da stara cesta ne pelje skoz Zenico, ampak kake pol ure proč. Mogoče je tudi to, da so se zmerom bali ptujcev, zato so pa tudi zmerom sami bili in nikdar nič videli, ne slišali o običajih in razmerah drugih narodov.

Zatoraj pa tudi ni čuda, da so tako bili prestrašeni, ko je prišel prvi železnični vlak v Zenico. Ko je namreč drugi večer železnica prišla v Zenico, zbralo se je toliko ljudstva iz cele okolice na kolodvoru, da se je vse trlo. Bilo je zvečer in vlak prižvižga z rudečimi svetilnicami na mašini. Ko vlak ostane, so vsi hoteli blizo videti mašino, in pregledati ta čudež.

Da se ne bi zgodila kakošna nesreča, mašinst spusti po strani sopar iz mašine in zajedno mašina zažvižga tako, da so se vsi poplašili. Ljudstvo pobegne na vse strani, kričeč, da je to sam vrag, z rudečimi očmi, kateri ogenj pljuje iz sebe, in tako žvižga, da bi vsacega lahko oglušil. Vse ljudstvo bilo je poplašeno neznaoč, kako bi se moglo zopet rešiti „vrage“, kateri vsak večer toliko ptujcev pripelje v Zenico. Druzega pomočka ni, si mislijo, kakor da ga utopimo v reki Bosni. Zato so sklenili, da bodo podrli most, kateri pelje čez Bosno pred kolodvorom, da vrag, ko se pripelje naravnost v Bosni izdihne svojo črno dušo. Sklenjeno in tudi podvzeto. — Drugi dan prišlo je na most veliko ljudi, kateri so hoteli svoj sklep izvršiti in vrage za zmirom se znebiti. Pogovarjali in mirili so železnični uradniki zaslepljeni narod, kazali jim mašine, da naj se prepričajo, da to ni vrag, ampak le parni stroj, kateri goni vse vozove po železnem tiru. Al to ni veliko koristilo, priti morala je vojaška straža, da je s silo stražila most, da ne bi izvršili svojega sklepa. Nekoliko dni je vladal ta strah, dokler se ni raznesel glas po celi okolici, da to ni pravi vrag, ampak da je to „Filipovičev konj“. Tako so zdaj zmirom imenovali železnični vlak, ker Bosnjaci tudi Filipoviča nimajo za čisto človeško stvar, ampak pravijo, da je v Filipoviču vse nekaj druzega, kakor pa lastnosti, katere samo človek imeti more, ker mohamedanci tega razumeti ne morejo, da bi jih kdo s človeškimi lastnosti mogel premagati v „Bosni ponosni“, kakor je to storil Filipovič.

Sedeli smo nekoliko časa še v brijašnici, ter smo se razgovarjali o verskih razmerah in običajih pri Turkih. Radi so mi razjasnili ženitvanske običaje, pravice otrok od več žen itd., tako da sem v kratkem dobil kratek pregled turškega hišnega življenja. Kmalu sem se poslovil od njih ter se podal k počitku, kajti drugi dan zarano uže moral sem se odpeljati s svojim voznikom v Sarajevo. (Dal. prih.)

Spominski listi.

Njihova Prevzvišenost

gospod dr. Andrej Gollmayr

25 let kneznadškof v Gorici.

III.

Ko je bilo s tem, kar sem do sedaj opisal, napravljeno v Gorici središčno ognjišče vsega cerkvenega in duhovskega življenja in delovanja, obrnili so nadškof očetovsko svoje oko na dušno-pastirstvene razmere po škofiji, katere potrebe so spoznavali po rednih kanoničnih obiskovanjih. Obhodivši prva leta vso škofijo do zadnje kapelice, prihajale so pozneje samo večje fare vsako peto leto na vrsto. Kdor vé, kaj

se pravi po nevarnih gorskih krajih potovati, znal bode ceniti pastirske obhode našega kneza. Pa kaj, saj nam še tiči v udih strah od unega leta (13. junija 1863), ko so pri Bukovem sè splašenega konja na trda tla padli. Hvala Bogu, da je to edina pomenljiva nezgoda v 25 letih. — O teh vizitacijah so bili vselej — ne kakor gospodar, ampak kakor oče med svojimi.

Spoznavši tedaj po kanoničnih obhodih ali po drugih potih potrebe katerega kraja, prizadevali so si, pomagati mu. In tako vidimo nadškofijo na pol prerajeno. Novih cerkvá je bilo v preteklih 25 letih zidanih 11 [v Plavéh, obeh Vertojbah, na Gradu (v Mirnu), na Srednjem, na Kamnem, v Borjani, na Sedlu, v Flumiželu, v Kronbergu in Gargarji]; razširjenih 9 [Stržišče, Soča, Škrbina, Doberdob, Opačeselo, Medana, Rutarji, Doljenja, Barbana]; posvetili so nadškof 7 cerkvá: v Škrbini, Plavéh, Breginji, Kronbergu, v obeh Vertojbah, in (leta 1876. 13. julija) slavno baziliko v Ogleji. — Vikarijatov novih so ustanovili 10: v Kronbergu, na Srednjem, v Plaveh, na Kamnem, na Polici, v Trenti, v Oseku, Branici, v Jamljah in v Doljenji; fará novih je 10: Breginj, Zgonik, Marijan, Moráro, Joanniz, Sv. Lucija, Št. Martin v Brdih, Kojško, Šmarije, Batuje. Duhovnišč (farovžev) 19: v Batah, Čepovanu, Kronbergu, Prvačini, na Srednjem, na Kamnem, v Nemških Rovtah, na Polici, v Trenti, Kobaridu, Oseku, Batujah, Branici, Jamljah, Cerovem, Štanjelu, Merniku, v Doljenji in v Gorici (pred prvostolno cerkvijo); — popravljenih duhovnišč je 11: Gradiškuta, Avč, Drežnica, Roča, Ravna, Šmarije, Corona (v Lahih), Barbana, Kobljaglava. Koliko sitnih, dolgoletnih pisarij za vse te naprave!

Duhovnijam je treba duhovnikov. Kar se tiče duhovnega naraščaja, so naš viši pastir srečniši, ko mnogi drugi škofje; pri nas ni tako občutno pomanjkanje dušnih pastirjev, kakor drugod. Koliko mašnikov so neki naš metropolit v 25 letih posvetili? Tristo in devet in osemdeset; pa ne, da bi vsi ti bili naši domači mašniki. Goriški nadškofi primeroma veliko več, ko drugi škofi, mašnikov ordinujejo zato, ker jih mnogo semkaj prihaja iz bližnjih italijanskih škofij, katerih škofje ne smejo o vsakem času ss. redov deliti. Uže prvi duhovnik, na pr., ki so ga sedanji nadškof (avgusta meseca 1855. v kapeli sv. Antona) v mašnika posvetili, bil je iz Benetek (Anton Nik. Andr. Bassi). Leta 1859 (meseca julija) so 21 mašnikov posvetili v Ljubljani, v nunski cerkvi, v kateri so tisti čas tudi sakrament sv. birme delili.

Škofe so posvetili 4 — vse štiri svoje podružnike — 2. maja 1858. l. dr. Jurija Dobrila-o, tisti čas puljskega, zdaj tržaškega škofa; — 5. septembra 1875. l. dr. Iv. Kr. Pogačarja, škofa ljublj.; — 6. oktobra 1878. leta dr. Jan. Nep. Glavina-o, škofa puljskega; in 23. maja 1880. dr. Fr. Feretiča, škofa krškega. Vsi so posvečeni v Gorici, samo dr. Pogačar v Ljubljani.

Preobširen za namen te spomenice bi bil knezonadškofov životopis, ko bi hotel jez vsa dejanja in vse dogodke njihovega pontifikata na drobno in pragmatično razpravljati; dovoljeno mi bodi torej le še nekatere bolj očitne reči naštet. V duševnem oziru naj omenim, da so za njih vlade tri redovi svoje hiše v nadškofiji ustanovili: jezuiti, šolske sestre „de Notre Dame“ v Gorici in sestre Previdnosti božje sv. Kajetana v Korminu. Cerkevne bratovščine so se razširile; češčenje presv. Srca Jezusovega se v čedalje večih krogih goji; cerkvena zavednost se je povsod vzbudila. Sijajna priča temu nepozabljiva velikanska procesija za Pija IX. na Sv. Goro 2. septembra 1872., katere so se tudi nadškof udeležili. Priča temu neverjetno obilni

namaže. Bolečina hipoma jenja, in, če se to hitro zgodi, se tudi ne naredi nobena oteklina; če se pa rana ni mogla brž s tobakovim sokom namazati, je oteklina vsaj celó majhna in manj boli. Kaj pa, če človek nima fajfe pri rokah in le kako smodko (cigaro)? Takrat naj se rana namaže sè sokom, ki se iztisne iz tistega konca smodke, katerega tobakar v ustih drži. Ker večina čebelarjev tobak kadí, imajo tedaj oni najboljše sredstvo zoper čebelni pik pri sebi.

Narodne stvari.

Veljava slovanskih narodov v ednajstem stoletju.

Nov dokaz, kako nepristranska in pravična narodom bila je preteklost memo sedanjega časa, je med drugim tudi to, da so nekedaj tudi narod slovanski kot nekaj velicega in celega po svoji zgodovinski vrednosti smatrali in tega ne skrivali, ampak očitno pripoznavali.

Kraljeva biblioteka v Monakovem hranjuje namreč v bogati zbirki svojih rokopisov tako imenovani „evangeliarum“ kralja Henrika II. iz 11. stoletja; ta „evangelarij“ je bil nekdaj podarjen stolnici v Bambergu, zdaj pa se nahaja v gori imenovani zbirki.

V tem „evangelariji“ nahaja se posebno za nas zanimiva slika v miniaturi, katera nam predočuje „Narode“, cesarju se klanjajoče. Ta slika nam kaže 4 ženske podobe s kronami na glavi, v pisanih oblekah in z vpognjenimi koleni. Te osebe kažejo tadanje evropske glavne narode. Nad glavami posameznih osob se beró imena: Roma, Gallia, Germania, Sclavania.

Pod imenom Sclavania se razumeva posebljenje slovanskih evropskih narodov. To ime se pa nahaja v poznejši zgodovini le za imenovanje južnoslavjanskih narodov, katero je ostalo do XVII. stoletja.

P. pl. R.

Ozir po svetu.

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

(Dalje.)

Ko se je počelo v jutro daniti, pride voznik z navadnim vozom, ker drugih voznikov za tujce takrat v Bosni ni še bilo. — Peljemo se še četrť ure po polju Zeniškem, ko pridemo na podnožje planine Vjetrenice. Cele 4 ure traja vožnja čez to planino po krasni cesti, katero so naredili avstrijski vojaki. Pri napravljanji te ceste pokazali so avstrijski vojaki „genie-kora“ izvrstno vještino o napravljanji cest, in prištevati se mora ta cesta najlepšim cestam v Avstriji. V obče cela cesta od Broda v Sarajevo je prav izvrstno in umetno izpeljena, in ne more se reči, da bi bilo 8 in pol milijona, kolikor ta cesta veljá, zastonj potrošen denar. Celó cesto opravljali so tudi takrat še sami vojniki. Skoro na vsako uro daljine opazili so se vojaki, kateri so na cesti kamenje tolkli in cesto nasipali.

Voziti moglo se je le bolj polagoma, ker vozov je bilo toliko na cesti, kateri so vozili razne stvari v Sarajevo in zopet iz Sarajeva, da se je moral človek samo čuditi tolikemu prometu. Ob cesti večkrat so napravljene hiše ali barake, v katerih se dobi kaka črna kava ali slab slivovic.

Planina ni gosto poraščena, ampak večidel le z grmovjem in pa praprotom, bolj na visočinah vidijo se hrastove šume. Na drugi strani planine odpre se zopet lepa dolina, v kateri teče reka Lašva in kjer se cesta iz Zenice združi s cesto, katera pelje iz Sarajeva v Travnik. Tukaj je mala vas imenovana Vitez, kjer so nekdaj, kakor se pripoveduje, bili najbolji vinogradi v Bosni. Četrť ure pred Vitezom stoji han Compagnija, avstrijska poštarška postaja med Zenico, Travnikom in Sarajevem. Na zahodno stran pelje cesta v Travnik, na južno pa poleg reke Lašve v Sarajevo. Dolina je ozka in lepi senožeti se v njej nahajajo. Hiše in prebivalci so na tej cesti proti Sarajevu bolj na gosto, in uže pri hanu videl sem vsejano ajdo, prvo v Bosni.

Čez uro vožnje v tej dolini se cesta zopet zavije med male bregove, ter zapusti reko Lašvo. Bregovi so večidel poraščeni zopet s hrastovim grmovjem, in le malo se vidi pravega polja ali pa poljskih rastlin. Tudi živina je tukaj jako slaba in majhna.

Kmalu se pripeljemo potem v malo mesto Busovačo, katero stoji na lepi ravnici med rekama Busovačo in Kozico. Busovača ima do 150 hiš, ter so prebivalci večidel mohamedanci, nekoji katoliki in nekoliko je ciganov. Prebivalci so bolj rumene, nezdrave barve, in pravijo, da posebno boleajo za škorbutom.

Tukaj smo imeli počitek in tudi kosilo pri nekem židu, kateri je imel krčmo. Kavo sem šel pit v turško kavarno in sicer zato, ker neki je v Busovači najslabejša kava v celi Bosni, in ako hoče kedo komu reči, da kava ni dobra, pravi navadno: „baš je prava busovača.“

V okolici busovački je posebno veliko železne rude, ter so jo uže poprej kopali na treh mestih. Narod je tukaj prav vljuden. Ko sem šel nekoliko se sprehajati po mestu, pridem na koncu mesta proti mali hišici, kjer so prebivalci katoličani. Oni so se meni približevali, in ko so videli, da sem tudi jaz njihove vere, in da grem v Sarajevo, zaupljivo so me popraševali, kedaj se bo počela zemlja meriti in deliti med rajo. Opisovali so mi strahovite tuge, katere so morali prenašati v zadnjih letih in tudi poprej pod turško vlado, in ko so opazili, da gre kaki turčin memo, hitro so omolknili vsi in prestrašeni ga pozdravili. Videlo se je iz vsega, da še vedno živé v velikem strahu, boječi se, da ne bi zopet še enkrat padli pod turško vlado. Jaz sem jih tolažil, da bo vse bolje, akoravno mislim, da se jim še danes stanje ni veliko zboljšalo.

(Dalje prihodnjič.)

Obpravnavne deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

6. seja 28. dne junija.

Gospod c. k. deželni predsednik Winkler objavi, da je presvitli cesar lojalno izjavo deželnega zbora vsled cesarskega darila za Dolenjce milostljivo na znanje vzeti blagovolil.

Dr. pl. Schrey v imenu finančnega odseka navetuje, naj se proračun zemljiško-odveznega zaklada za l. 1880. (potrebščina 599.988 gold, zaklad 530.288 gold., primanjkljej 69.700 gold., ki je pokriti po državnih predplačilih) potrdi. Vsled tega zbor sklene, da je v základ deželnega doneska za l. 1880. pobirati 20% doklade na neposrednje davke, izvzemši doklado za vojaščino, potem 20% doklade na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa, — ter temu sklepu zadobiti cesarsko potrditev. Dalje se potrdi proračun zemljiško-odveznega zaklada za leto 1881.

blagemu škofu postavil dostojen spominek iz marmeljna, zato se z vljudno prošnjo obračam do vseh prijateljev in častiteljev ranjcega škofa v škofiji kranjski, tržiško-koperski in goriški, pa tudi drugod biva-jočih, naj blagovolijo z doneski pripomoči do tega, da kmalu dobimo za cerkev in državo našo zaslužnega škofa vreden spominek.

Ko se bode po doneskih, ki jih bodem rad razglašal, videlo, da je naredba spominka gotova, bode se volil poseben odbor, ki bode to stvar v roke vzela, da se dostojno in kmalu reši. Toplo tedaj prosim dobrovoljnih doneskov!

Dozdaj so mi za spominek izročili ti-le gospodje: P. Herman Venedig 2 gld., Janez Klapčič, župnik v pokoji 2 gold., Jakob Aljaž, župnik na Dobravi 1 gold., R. Frank, župnik v Tržiču 1 gold., Jurij Krašovic, župnik v Šmartnem 2 gold., Matija Zarnik, kaplan v Šmartnem 1 gold., Franc Tavčar, kaplan pri sv. Joštu 1 gold., Franjo Kregar, kaplan v Kranji 1 gold., Jan. Grčar, kaplan v Kranji 1 gold., Tomaž Šlibar, župnik v Dupljah 1 gold., Alojzi Simec, posestnik v Tržiču 50 kr., Franc Bohinc, župnik v Križah 1 gold., dr. Jan. Bleiweis v Ljubljani 5 gold. in 5 gold. dodaja tudi podpisani

Anton Zarnik, župnik v Naklem
(Naklas, Post Krainburg.)

Ozir po svetu.

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

(Dalje.)

Iz Bušovače pelje cesta 2 uri po nizkem gozdu, v katerem ni prebivalcev in tudi polja ne. Tu je bilo uže od nekdanj zavetje bosanskih roparjev, zato se pa tudi večkrat opazi, kako avstrijski vojniki na konjih in pešci v tem kraju stražijo ter se na vsaki četrt ure sreča patrola. Še le, ko se pride do male vasi Jehovac, katera ima le nekoliko hiš, odpre se zopet krasna in rodovitna dolina, katera se razteguje do Kiseljaka. Pol ure pred Kiseljakom leži mala vas „Fojnica džubrija“. V tej okolici je veliko rudnin, posebno zlata, srebra, bakra, svinca in žvepla, in pripoveduje se, da se v rudah dobi do 25% srebra in 40% bakra. Od tukaj počenši odpre se lepo polje med visokimi bregovi, nad katerimi stoji malo mesto Kiseljak (turški Ekši-su, kar naznačuje „kislo vodo“). V tem kotlu steka se voda Tojnica v Lepenico, in krasno bilo bi tukaj polje z vrtovi, ko bi bilo za to sposobnih ljudi. Tukaj izvira glasovita kislavoda, katera je tudi na Štajarskem znana pod imenom „Johannisbrunnen“. Vir kisle vode nahaja se kakih pet minut za hišami, nekoliko obzidan in pokrit z deskami, tako, da je vsakemu mogoče piti vodo iz njega. Pokušal sem jo tudi jaz in priznati moram, da ni nič slabēja memo kisle vode v Rogatcu na Štajarskem. Ko bi se ta studenec uredil, veliko bi se lahko te vode prodalo po svetu, in prišlo bi tudi veliko več tujcev tje, kakor pa dozdaj, ko jih le malo prihaja zdraviti se iz Dalmacije in Srbije. Okolica je krasna in romantična in lahko bi se na lepem polji pridelalo vse, kar bi gosti zahtevati mogli. Nekoliko korakov od izvira kisle vode zidana je lepa visoka hiša, najlepša, kar sem jih v Bosni videl. To hišo zidal je uže pred več leti neki Srb, kateri jo je pa zdaj prodal rabinarju iz Sarajeva za 20.000 gold. Hiša zidana je po sistemu italijanskem in pokrita s korci (žlebovi). V tej hiši, kjer je bilo nekoliko Dalmatincev, kateri so se zdravili, prenočil sem tudi jaz,

ker drugod nisem mogel dobiti stanovanja. Posebno okusen kruh pečejo tukaj, ki je napravljen s kislavodo; drugo jelo bilo je pa slabo in tako tudi pijača.

Drugo jutro, ob 5. uri zapustivši Kiseljak, sem se vozil tri ure na podnožji planine „Kobilna glava“ poleg reke „Lepenica“. Cesta pelje po malih bregovih, kateri so poraščeni z grmovjem. Večkrat opazi se kaka turška pletena hiša, v kateri čepi turčin, ter kuha kavo popotnikom. Vožnja je vedno enaka brez premene po malih bregovih, dokler se ne pride do mesta, katero navadno zovejo „Blažuj“ od cerkve sv. Blaža. To je bilo nekdanje glavno mesto katoliških škofov in kapitola sv. Petra, ter je bilo imenovano „Vrhbosna“. Danes je le samo nekoliko kamenja, katero spominja na nekdanjo plemenito in znamenito mesto. Na tem mestu se odpre tujcu prekrasen pogled na 4 dolge Sarajevske polje in krasno lego Sarajeva — najlepšega mesta vse „Bosne ponosne“. (Dal. prih.)

Obrazloženje deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

8. seja 5. dne julija.

Dovolile so se raznim občinam občinske priklade. Gledé nove ceste Idrija-Vrščevo sklenil je deželni zbor sledeče: 1) Cestnemu odboru v Idriji dovoli se za celi cestni okraj pobiranje 25% priklade na vse neposredne davke strettjinsko priklado vred za leto 1881., 1882. in 1883. 2) Za to cesto od Idrije do Vrščevega, ki se mora takoj pričeti, dovoli se iz deželnega zaklada in sicer iz kredita odmerjenega za cestne stavbe deželni donesek 4000 gold. pod tem pogojem, da se tudi iz državne blagajnice naukaže znesek 8000 goldinarjev za to stavbo. 3) Z ozirom na to, da se bode 25% priklada, ki je deloma namenjena za to stavbo, še le koncem l. 1883. popolnoma nabrala, pooblastuje se deželni odbor, naukazati cestnemu odboru v Idriji v drugem letu, ko se bode cesta delala, in če bode treba, na račun 25% priklade brezobrestna predplačila iz kredita za cestne podpore.

Vsled poročila poslanca dr. Poklukarja sprejel se je sledeči predlog dotičnega odseka: Deželnemu odboru se nalaga: brez zamude potrebno vpeljati, da se s Koroško skupna ustanova ilirska za slepe razdeli tako, da pride vsaj polovica premoženja te ustanove v izključen užitek in gospodarstvo Kranjske; nad to pa priskrbeti tudi od ces. kr. ministerstva dovoljenja, da se dohodki našega dela te ustanove izjemno smejo obračati v podporo takih ubozih slepih, ki so izučeni zapustili dotični zavod, pa si nimajo s čim kupiti orodja in priprave za rokodelstva, s katerimi bi si mogli živež služiti.

Dalje je dr. Poklukar poročal o sirotinskih ustanovah in v imenu finančnega odseka stavil sledeče predloge: 1. Deželnemu odboru se nalaga, za naprej od dohodkov sirotinskega zaklada tri četrtine obračati v podporo domačih sirot približno v enacij svotah za vsaki spol, — ter samo eno četrtino dohodkov nalagati v pomnoženje ustanovnega zaklada. 2. Deželni odbor naj skrbi za to, da se število prostorov za sirote deklice v tukajšnji Lichtenturnovi sirotišnici na stroške sirotinskega zaklada pomnoži, ob enem pa podpora sirot deklic na roke polagoma opusti. 3. Deželni odbor naj za to skrbi, da red usmiljenih sester v tukajšnji sirotišnici sedanjo letno plačo 100 gold. za vsaki prostor vsaj v razmeri s pomnoženjem ustanovskih prostorov primerno zniža. 4. Deželni odbor naj tudi obstoječi deželni sirotišnici podobne naprave za dečke s tem podpira, datakem zavodu pogojno zagotovi primerno šte-

vseh strani. Obseg njegovega improvizovanega govora je bil sledeč: Po kratkem vvodu je rekel govornik: „Nas, Poljake, štejejo za separatiste v slavjanskem delu; ali, panovije, to ni tako“ (burna rokopleskanja). „Nas, Poljake, je zavrgla vsa Evropa, nikdo se za nas ne zastopa; in vendar mi smo se povsod in vselej borili za svobodo: v Ispaniji, v Italiji, v Franciji, in mi se potezamo samo za svobodo“. (Kaj pa v Bolgariji? kaj pa v Srbiji? sem si mislil). Svoj kratki govor je govornik končal z izjavljenjem želje slavjanske svobode in jedinstva. Med tem govorom je vladni komisar nekolikokrat vstal želeč ustaviti govornika, pa prosili so ga potrpeti in sam govornik je še o pravem času zamolčal, drugače škandal je bil blizu. Mladi Galičan, ki je sedel zraven mene, se je prav najivno navdušil po govoru Poljaka. Vprašal sem ga: povejte mi, kaj vam se je tako silno dopadlo v tem govoru? „Kaj?“ odgovarja on, „kako kaj? Ali ne vidite, da to se je zgodilo danes prvič! Vam ni li znano, da do zdaj so se nas Poljaki ogibali? a zdaj, kakor vidite, oni želé združiti se z nami, zjediniti se, tako rekoč, v eno dušo in eno telo!“ — V kakošno dušo in kakošno telo? sem ga zopet vprašal, in kaj vas izpodbuja, veriti takim starim, vsem znanim, sto in stokrat slišanim frazam, kakoršne nam je poljski gospod povedal? Kakošna more biti za vas družba z njimi? Pri vzajemnem sovraštvu oni vas opoljšavajo — koliko lažje jim bo to, kedar bodete začeli jim zaupovati! Bukovinci bili so popolnem enakih misli z menoj; ali mladi Galičan je povidimomu tudi uže pozabil zgodovino, kakor so jo zabili mnogi, ki so kaj več kot študent, in ki so kaj več doživeli in dosegli kakor on. On je odgovoril, da nevarnosti ni nikake, in da ruskih Galičanov nikdo ni v stanu pogubiti. Meni se pa zdi, da na tem prazniku je Poljak ostal zvest sam sebi, in drugače tudi ni mogoče. Obsojati ga, bi bilo, obsajati neogiblivo razvitje zgodovine. (Dalje prihodnjič.)

Ozir po svetu.

Popotovanje po Bosni.

Iz Zagreba v Sarajevo.

(Dalje.)

Od Blažuja spustí se cesta po malem bregu na Sarajevsko polje. Krasno in plodovito je to polje, kakor je le malo tako lepih. Dolgo je 4 ure in blizo toliko široko. Srednja je njegova višina 520 metrov. Na tem polji raste pšenica, ječmen, koruza, oves, proso, rž, lan itd. Za vse poljske pridelke dobra in plodna zemlja je lahka ilovčna, pomešana z apnenkom. Travnikov je le malo videti. Kako lepo bi se dali pa tudi ti vrediti, in lahko bi jih bilo namakati, ker po Sarajevskem polji teče reka Bosna, Žujevina, Železnica in Milječka. Na zapadni strani polja vzdiguje se strma planina Igman (3800' visoka), iz katere izvira reka Bosna na severni in severno-zapadni planina Kobilja glava proti jugu in zahodu pa planina Trebević (5100'). Pod to planino in pod planino Ozron (4800') leži mesto Sarajevo. Cesta čez polje je lepa, široka, in še le, ko se približuje mestu Sarajevu, opazijo se nekatere večje hiše, ki so posestva Sarajevskih begov.

Eno uro pred Sarajevem nahajajo se na tem polji toplice Ilidža, najznamenitnejše v Bosni. Vrelo toplo 45° R. ima v sebi železa, natrona, magnezije in malo ogljenčeve kisline. Ob času turške vlade bile se te toplice čisto zapuščene; še le naša vlada jih je priredila tako, da more vsak dobiti vse potrebno. Sobe za osobo so po 1 gold. 50 kr. s postrežbo, kopelj pa stane 20 do

60 kr. za osobo. Tudi za jed in pijačo je prilično preskrbljeno.

Ko sem se vozil po polji Sarajevskem 3 ure, približam se mestu Sarajevu.

Kakor krasen je bil pogled na mesto iz daljine, kakor veličastveno se je videlo Sarajevsko mesto postavljeno na podnožji visokih in krasnih planin, tako tužno, zapuščeno in zanemarjeno kazalo se je človeku, ko je prišel v njega bližino, posebno pa ko pride v njegove glavne ceste. Najglavnejša je cesta Franc Josipova, ob kateri so bile videti poprej prilično lepe turške hiše, al takrat sama podrtija po strašnem ognji, kateri je ravno ta del mesta uničil. Na vsaki drugi ali tretji hiši, katere so bile še brez strehe, bil je napis kakošnega hotela, a nikjer ni bilo dobiti le ene sobe, kjer bi človek mogel prenočiti. Zatoraj tudi meni ni ostalo nič drugega, nego precej podati se do vlade, da mi ona v kaki privatni hiši preskrbi stanovanje. To se je tudi nemudoma zgodilo. Dobil sem stanovanje pri nekem pravoslavnem trgovcu, kateri me je prav sumljivo sprejel, ko me je vladni služnik tje dopeljal, misleč, da bode moral dati mi sobo za male novce, kakor vojakom. Še le, ko sem mu rekel, da mu plačam vsak dan 1 gold., samo naj mi dá sobo, odkazal mi je sobo v prvem nadstropji, ter postal nekoliko prijaznejši z menoj. Vrata v sobi bile so iz težkega železa, in tudi okna okovana vsa z železom. Pod bil je z ilovico natolčen, okolo sten pa nizek turšk divan — edino pohištvo v celi sobi. Ta divan služil mi je za posteljo, mizo in stol. Bil sem v pravi „kajhi“; al bilo je dobro, samo da sem imel svojo kožo pod streho.

Ko si svoje stvari prenesem v svoje novo stanovanje, napotim se zopet k vladi, da bi mogel dobiti avdijencijo pri vojvodi Württembergu. In res uže drugi dan bil sem tako srečen, da sem se mogel oglasiti pri vojvodi, do katerega je sicer bilo zeló težko priti zaradi njegovega obilega posla in mnogih vsakdanjih avdijencij. Prav uljudno me je sprejel ter mi obljubil, da se bova kasneje več pogovarjala o gospodarstvu bosanskem, ko se povrne iz Mostara, kamor se je precej drugi dan odpeljal. Od tam vrnil se je še le 10 dni kasneje, zatoraj moral sem do njegovega povratka ostati v Sarajevu, kar mi je bilo tem ljubše, da sem za ta čas imel priliko seznaniti se običajem naroda in bosanskimi navadami, pa pregledati na drobno tudi mesto Sarajevo, katero, kakor se pripoveduje, je največe za Carigradom na iztoku. Kmalu dobil sem mnogo znancev, Hrvatov in Slovencev, kateri so mi jako radi kazali vse znamenitosti Sarajevske. Dnevi pretekli so mi hitro, kajti vse, kar sem videl, bilo je meni novo, in to je za vsacega, kateri ni bil še v onih krajih. — S svojim hišnim gospodarjem tudi sva se hitro sprijaznila tako, da me je večkrat pozval na črno kavo v svoj dučan, kjer je obično sedelo tudi več drugih trgovcev. — Vsak dan videl in slišal sem več zanimivega o življenji sarajevskem in običajih bosanskih. O vsem bodem našim čitateljem vprihodnje poročal.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *Koncem letošnjega leta se ima po preteku 10 let ljudstvo vseh dežel našega cesarstva znova šteti.* Nedavno je ministerstvo notranjih oprav zaradi tega izdalo izgledke (formulare), po katerih se ima to številenje vršiti. V teh formularih se nahajajo rubrike, katerih v zadnjem številniku l. 1869. ni bilo. V zbornici poslancev je namreč letos, ko so državni proračun za letošnje leto obravnavali, ministerstvo dobilo nálog, naj, ko se bode